

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра «Управління персоналом і економіки праці»

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
Познанська І. В.

(підпис)
“ ____ ” _____ 20 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності: 051 «Економіка»
за магістерською програмою професійного спрямування:
«Економіка»
на тему:
**«Шляхи підвищення ефективності управління персоналом на прикладі
ФГ «Яник»**

Виконавець:

студентка 6 курсу 6 групи ЦЗВФН

Сербенюк Каріна Ігорівна _____

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор _____

Познанська І. В. _____

/підпис/

Одеса 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	7
1.1. Суть, завдання та основні принципи управління персоналом	7
1.2. Система управління персоналом як основний елемент системи управління підприємством.....	12
1.3. Оцінка ефективності управління персоналом аграрного підприємства.....	19
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФГ «ЯНИК».....	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Яник».....	27
2.2. Аналіз кількісних та якісних характеристик персоналу фермерського господарства.....	33
2.3. Аналіз системи управління персоналом на підприємстві ФГ «Яник» та оцінка її ефективності.....	43
Висновки до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФГ «ЯНИК»	62
3.1. Розробка напрямів підвищення ефективності управління персоналом ФГ «Яник».....	62
3.2. Прогнозна оцінка економічної ефективності напрямів підвищення ефективності управління персоналом ФГ «Яник».....	75
Висновки до розділу 3.....	78
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	86
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні кризові явища, нестабільність політичного та економічного розвитку суспільства висувають нові вимоги до управління персоналом сільськогосподарських підприємств. Управління персоналом в аграрному секторі вимагає розуміння особливостей сільськогосподарської діяльності. Активний розвиток продуктивних сил і виробничих відносин стимулює зміни в управлінні персоналом на сільськогосподарських підприємствах. Керівники, які розуміють аграрну індустрію, можуть краще визначати потреби персоналу та розробляти стратегії управління. Для підвищення ефективності функціонування, забезпечення кількісного і якісного розвитку персоналу сільськогосподарським підприємствам необхідно впроваджувати заходи щодо удосконалення системи управління персоналом. Підвищення ефективності системи управління персоналом сприяє підвищенню рівня його прибутковості, економічного розвитку та конкурентоспроможності. Вищевикладене зумовлює *актуальність* теми дослідження.

Теоретичні та практичні аспекти формування ефективної системи управління персоналом на підприємстві висвітлювались у працях провідних вітчизняних та зарубіжних вчених: А.О. Климчук, О.І. Бобирь, І.С. Гурська, С.В. Герчанська, Ю.Ю. Гурбик, О.А. Шаповал, С.В. Герчанівська, Т.В.Давидюк, О.В. Крушельницька, О.А. Гавриш, Х.З. Махмудов, І.О.Соловйов, Т.В. Федорова, А.Ю. Осіпова, О.А. Харун. Незважаючи на велику кількість публікацій з цієї проблематики, актуальним завданням залишається вдосконалення системи управління персоналом саме на аграрних підприємствах. Ефективне управління персоналом в аграрному секторі передбачає балансування між потребами підприємства та інтересами працівників, сприяючи стійкому розвитку та досягненню стратегічних цілей.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів ефективності системи управління персоналом фермерського господарства та обґрунтування напрямів її удосконалення.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- розглянути суть, завдання та основні принципи управління персоналом;
- дослідити систему управління персоналом як основний елемент системи управління підприємством;
- дослідити практичні аспекти оцінки ефективності управління персоналом аграрного підприємства;
- представити організаційно-економічну характеристику ФГ «Яник»;
- провести аналіз кількісних та якісних характеристик персоналу фермерського господарства;
- провести аналіз системи управління персоналом на підприємстві ФГ «Яник» та оцінка її ефективності;
- розробити напрями підвищення ефективності управління персоналом ФГ «Яник»;
- представити прогнозну оцінку економічної ефективності напрямів підвищення ефективності управління персоналом ФГ «Яник».

Об'єкт дослідження – процес управління персоналом фермерського господарства «Яник».

Предмет дослідження – теоретичні підходи та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності системи управління персоналом фермерського господарства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі використано широкий інструментарій загальноприйнятих методів наукового дослідження, а саме: ретроспективний метод (для розкриття сутності управління персоналу); структурно-логічний (для дослідження послідовності кількісного і якісного управління персоналом); метод системного аналізу (для аналізування методичних підходів до системи оцінки персоналу); графічний і табличний (для ілюстрації динаміки явищ і

процесів, що стосуються питань формування конкурентних переваг підприємств).

Інформаційну базу дослідження становили фінансова звітність та внутрішня документація фермерського господарства «Яник», статистичні дані Державної служби статистики України, навчальні матеріали по темі, система аналітики відкритих даних Clarity Project, а також чинна нормативно-правова база України.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що розроблені рекомендації щодо підвищення ефективності системи управління персоналом фермерського господарства «Яник» можуть бути впроваджені в діяльність аграрних підприємств України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури. Повний обсяг роботи містить 97 сторінок, у тому числі 29 таблиць на 30 сторінок, 25 рисунків на 25 сторінках, список використаних літератури з 50 найменувань, 1 додаток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Климчук А. О. Еволюція наукових концепцій учених щодо дослідження сутності управління персоналом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 6(1). С. 162-165.
2. Бобирь О. І., Смольник К. Д. Актуальні проблеми управління персоналом в умовах кризи. *Економіка і менеджмент 2023: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 6–7 квіт. 2023. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2023. С.14 – 18.
3. Гурська І. С., Герчанівська С. В. Система управління персоналом як основа забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)* 2023. №1(47). С. 69 – 76.
4. Гурбик Ю.Ю., Біляєв С.С, Багунц О.С. Сутність та зміст поняття «управління персоналом» у системі менеджменту організації. *Економіка та управління підприємством*. 2018. № 17. С. 216–224.
5. Шаповал О. А. Концепція управління персоналом підприємства в системі кадрового менеджменту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 3. С. 146-149.
6. Герчанівська С.В., Стемковська І.В. Управління персоналом підприємств в сучасних умовах. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 2. С. 200 – 211.
7. Давидюк Т.В. Трудові ресурси, трудовий потенціал, робоча сила, людський капітал: взаємозв'язок категорій. *Вісник ЖДТУ. Сер. Економічні науки*. 2019. №1. С. 30-35.
8. Рульєв В. А. Управління персоналом : навч. посібн. К. : Кондор, 2020. 310 с.

9. Крушельницька О.В. Управління персоналом: навчальний посібник. К. : Кондор, 2019. 296 с.
10. Гавриш О.А. Управління персоналом сучасної організації. К.: НТУУ «КПІ», 2018. 496 с.
11. Махмудов Х.З., Чухліб В.Є. Сучасні технології управління персоналом в аграрних підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Випуск 2 (29). С. 81-87.
12. Соловійов І.О. Федорова Т.В. Підвищення ефективності системи управління персоналом на підприємствах аграрного сектору. *Таврійський науковий вісник: Економічні науки*. 2020. № 84. С. 382-387.
13. Цигенс О. П. Продуктивність праці як основа формування мотивації праці персоналу аграрних підприємств URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
14. Управління персоналом : підручник / О. М. Шубалий, Н. Т. Рудь, А. І. Гордійчук, І. В. Шубала, М. І. Дзямулич, О. В. Потьомкіна, О. В. Середа; за заг. ред. О. М. Шубалого. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2020. 404 с.
15. Киш Л.М. Курило Н.Ф. Матеріальне стимулювання та аналіз фонду оплати праці у фермерських господарствах. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 13–2. С. 89–94.
16. Никифорова В.Г. Управління персоналом: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Одеса: Атлант, 2013. 275 с.
17. Осіпова А.Ю. Механізм забезпечення ефективного управління персоналом підприємства: дис. ... канд. економ. наук. : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). 2015. 246 с.
18. Харун О.А. Ефективність використання персоналу в системі управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. Т. 1. с. 78-80.
19. Набока Р. М. Управлінські аспекти ефективного використання персоналу підприємства . *Моделювання регіональної економіки*. 2021. № 2. С. 129-134.

20. Кириченко Т. Організаційно-економічні засади розвитку людського капіталу в системі управління персоналом аграрних підприємств за умов інтеграційних процесів. Національний менеджмент в умовах інтеграційних та глобалізаційних викликів : монографія. / за наук. ред. д.е.н., проф. Л. І. Михайлової. Суми : ФОП Литовченко Є. Б., 2019. 314 с.

21. Державна служба статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

22. Ніщенко Т. М. Особливості управління персоналом в аграрному підприємстві. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2020. № 2. С. 189-192.

23. Закревська Л.М. Перспективи розвитку системи управління персоналом в аграрному секторі економіки. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2018. Т. 24, № 1. С. 89-95.

24. Твердовська А.О. Система управління персоналом в аграрному секторі URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8826/1/89-91.pdf>

25. Данюк В.М., Петюх В.М., Цимбалюк С.О. Менеджмент персоналу. навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 398 с.

26. Воскобійник С. Я. Управління персоналом у сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання. *Економіка АПК*. 2018. № 9. С. 86 - 92.

27. Лозинський І.Є., Єлісеєва Л.О. Теоретичні основи системи управління персоналом підприємства. *Економіка і регіон*. 2019. № 3. С. 184-188.

28. Махначова Н.М. Особливості управління персоналом сільськогосподарських підприємств в умовах поглиблення євроінтеграційного процесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2019. Вип. 17(3). С. 55-57.

29. Зерноочисне обладнання України URL: <https://bcs-service.com.ua/uk/%D0%B1%D1%86%D1%81-50-2/>

30. Американська програма підвищення кваліфікації «Сучасний агроном Bridges» URL: <https://bridges.com.ua/suchasnij-agronom/>
31. План заходів з підвищення кваліфікації у 2023 р. URL: https://ontu.edu.ua/course_plan
32. BOGUSLAV запрошує операторів сільгосптехніки на курси підвищення кваліфікації URL: <https://agroportal.ua/news/tekhnika/boguslav-zaproshuye-operatoriv-silgosptehniki-na-kursi-pidvishchennya-kvalifikacii>
33. Zhykharieva V., Vlasenko O., Poznanska I., Matviienko M., Sokolova M. The role of human resource management in the concept of sustainable enterprise development. E3S Web Conf., 2021. V. 255. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501024> (Scopus)
34. Познанська І. , Назарко С., Канцур І. Управління людським капіталом в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. №41. Електронне наукове фахове видання DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-32>
35. Жукова Т.А., Познанська І.В. Розвиток кадрової системи і ефективної праці науково-педагогічного персоналу вищої школи України. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць / За ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. Одеса :Одеський національний економічний університет*. 2023. № 1-2. С. 37-49.
36. Іванченко Т. А., Познанська І.В. Сучасні підходи до управління командами. *Збірник матеріалів III підсумкової науково-практичної студентської конференції ОНЕУ «Сучасні виклики економіки»* (20 квітня 2023 р). Одеса: ОНЕУ, 2023. С.143-144
37. Додул С. В., Познанська І.В. Управління нововведеннями у кадровій роботі. *Збірник матеріалів III підсумкової науково-практичної студентської конференції ОНЕУ «Сучасні виклики економіки»* (20 квітня 2023 р). Одеса: ОНЕУ, 2023. С. 135-140.
38. Шауро В. Е., Познанська І.В. Впровадження інноваційних персонально-технологій в систему управління персоналом підприємств. *Науковий студентський вісник*. № 38. 2023. С.248-250

39. Майстер Л.А. Економічна сутність персоналу та його сучасне значення в системі управління підприємством. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 3. С. 212-218.

40. Дудукало Г. О. Механізм забезпечення ефективності управління персоналом машинобудівних підприємств : дис. ... канд. економ. наук. : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). К., 2015. 244 с.

41. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор Видавництво, 2016. 378 с.

42. Костунець Т.А. Підходи до управління персоналом підприємств: теоретичний базис. *Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського*. 2018. №2. С. 570 – 572.

43. Череп А.В. Методичні підходи до оцінки ефективності використання трудового потенціалу підприємств. *Агросвіт*. 2016. № 15. С. 48-50.

44. Семенов В. Ф. Інтегральна оцінка ефективності управління персоналом підприємств. *Східна Європа: економіка бізнес та управління*. 2016. №5. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/5-2016-ukr>

45. Сівашенко Т. Удосконалення системи управління персоналом підприємства. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 11(3). С. 48-5

46. Бутенко І.А. Методичні підходи до оцінки ефективності системи управління персоналом підприємства. *Економічні інновації: Зб. наук. пр.* Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2020. Вип. 60, т. I. С. 66-74.

47. Бортнік С.М. Формування підходу до комплексного оцінювання персоналу підприємства. *Економічний форум : наук. журн.* Луцьк: Вид. від. ЛНТУ. 2020 .№ 4 . С. 151-158.

48. Позднякова С. В. Сучасні особливості впровадження методів оцінки професійно-кваліфікаційних якостей персоналу. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2019. Том 14. № 3. С. 173-179.

49. Пащенко І. Н. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посібник. Л.: Магнолія. 2019. 260 с.

50. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: навч.посіб. К.: КНЕУ, 2020. 351 с.